

Täysistunto

Tiistai 21.5.2024 klo 13.59—17.10

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 21/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Keskustelu alkaa. Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas, esittelypuheenvuoro.

Keskustelu

16.02 **Mauri Peltokangas ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vuoden 2025 alussa voimaan tulevan uuden kotoutumisen edistämisestä annetun lain yhtenä keskeisenä tavoitteena on tehostaa ja nopeuttaa kotoutumista sen kaikissa vaiheissa. Tarkoituksena on esimerkiksi nopeuttaa palveluihin pääsyä, tavoittaa maahanmuuttajia palveluihin nykyistä kattavammin maahanmuuton alkuvaiheessa sekä kehittää kotoutumisen alkuvaiheen palveluita kokonaisvaltaisesti ja työelämälähtöisesti.

Hallintovaliokunta pitää kotoutumista erittäin tärkeänä osana kokonaisvaltaista ja hallitua maahanmuuttopolitiikkaa. Valiokunta pitää myönteisenä, että erityisesti kotoutumisen alkuvaiheen palvelukokonaisuuteen panostetaan. Oikein kohdennetuilla ja resursoituilla alkuvaiheen toimenpiteillä on merkittävä rooli kotoutumisen onnistumisessa. Valiokunta pitää tärkeänä, että kotoutumista edistävät toimenpiteet myös aloitetaan heti, kun se on mahdollista, eikä esimerkiksi kotoutumiskoulutukseen pääsyssä ole tarpeettomia viiveitä. Tämä on edellytyksenä sille, että kotoutumista voidaan tavoitteiden mukaisesti tehostaa.

Valiokunta korostaa erityisesti suomen tai ruotsin kielen osaamisen keskeistä merkitystä maahanmuuttajien työllistymisessä ja yhteiskuntaan kotoutumisessa. Valiokunta viittaa mietinnössään eduskunnan aiempaan kannanottoon, jossa eduskunta on edellyttänyt hallituksen tarkkaan seuraavan erityisesti kielikoulutuksen vaikuttavuutta ja kieliopintojen velvoittavuutta lisäävien toimenpiteiden vaikutuksia oppimistuloksiin sekä huolehtivan kieliopintojen kehittämisestä siten, että maahanmuuttaneiden kielitaito vastaa nykyistä paremmin työelämän kielitaitovaatimuksia. Valiokunta katsoo, että kotoutumistoimenpiteiden velvoittavuutta tulee edelleen lisätä ja että maahanmuuttajilta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen sekä arvojen tuntemusta. Lisäksi valiokunta korostaa yksilön omaa aktiivisuutta ja vastuuta kotoutumisestaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutoksia uuteen kotoutumislakiin. Lisäksi ehdotetaan muutettaviksi kuluvan vuoden loppuun asti voimassa olevaa ko-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

toutumisen edistämisestä annettua lakia, kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annettua lakia ja työttömyysturvalakia. Keskeisimmät muutosehdotukset liittyvät kansainvälisistä suojelua saaville ja eräille muille kotoutumislain soveltamisalaan kuuluville järjestetyistä palveluista kunnille ja hyvinvointialueille maksettavan laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämiseen ja alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajan laskemiseen 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Lisäksi hallituksen esityksessä ehdotetaan, että kunta tai työvoimaviranomainen voi tietyin edellytyksin periä asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä kotoutumista edistävästä palvelusta, jos siitä on aiheutunut viranomaiselle tulkitsemiskustannuksia.

Laskennallisen korvauksen korvausajan lyhentämisellä ja aikuistumisen tuen ylärajan laskemisella toteutetaan hallitusohjelman säästötavoitteita. Tulkitsemiskustannusten perimistä koskevalla muutoksella tavoitellaan julkisten menojen säästöjä sekä korostetaan maahanmuuttajien vastuuta omasta kotoutumisestaan. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä mietinnöstä ilmenevin huomioin ja muutosehdotuksin.

Kotoutumista pyritään nopeuttamaan kotoutumisjärjestelmää ja palveluja tehostamalla. Kun maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisesta lisätään, kunnan ja hyvinvointialueen roolin arvioidaan pienenevän nykyisestä. Valiokunta toteaa, että laskennallisen korvausajan lyhentäminen vastaa osaltaan kotoutumissuunnitelmien pääsääntöisen enimmäiskeston lyhentämistä kolmesta vuodesta kahteen vuoteen. Kotoutumissuunnitelma-ajan lyhentäminen vähentää esimerkiksi kotoutumissuunnitelmien seurantaan ja päivittämiseen liittyviä kunnan tehtäviä. Kotoutuminen on kuitenkin yksilöllistä, ja osa maahanmuuttajista on kotoutumista edistävien palvelujen tarpeessa pidempäänkin kuin kaksi vuotta.

Laskennallisen korvauksen maksuajan lyhentämisellä on vaikutusta niiden kuntien talouteen, jotka vastaanottavat kuntapaikoille kiintiöpakolaisia, oleskeluluvan saaneita turvapaikanhakijoita tai kotikunnan saaneita tilapäistä suojelua saavia henkilöitä taikka joihin muuttaa tällaisia henkilöitä itsenäisesti. Laskennallisen korvauksen maksuajan lyheneminen voi perustelujen mukaan vaikuttaa kuntien halukkuuteen ottaa vastaan kiintiöpakolaisia ja muita kuntapaikalle ohjattavia henkilöitä. Korvausajan lyhentämisen vaikutukset kuntatalouteen arvioidaan kuitenkin vähäisiksi. Hyvinvointialueen talouteen muutoksilla ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa on tuotu esiin, että laskennallisten korvausten taso on jo nykyisin liian alhainen. Myös hallintovaliokunta on aiemmissa kannanotoissaan kiinnittänyt huomiota siihen, että laskennallisten korvausten taso on jäänyt jälkeen kustannuskehityksestä. Valiokunta pitääkin tärkeänä, että laskennallisen korvauksen maksamiseen liittyvien muutosten vaikutuksia kuntien ja hyvinvointialueiden talouteen seurataan.

Ilman huoltajaa alaikäisenä tulleella lapsella tai nuorella on nykyisin oikeus kotoutumislain mukaiseen aikuistumisen tukeen, kunnes hän täyttää 25 vuotta. Lastensuojelulain mukaisen lastensuojelun jälkihuollon ikäraja on laskettu aiemmin tehdyllä muutoksella 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Kotoutumislain mukaiseen aikuistumisen tuen yläikärajaan ehdotetaan nyt tehtäväksi vastaava muutos, jonka ehdotetaan tulevan voimaan 1.7.2024 eli samaan aikaan, kun mainittua lastensuojelulain muutosta aletaan soveltamaan. Valiokunta pitää perusteltuna, että voimassa olevan kotoutumislain muuttamista koskevaan lakiehdotukseen sisältyy siirtymäsäännös, joka turvaa sen, että ennen lain voimaantuloa päätetyt tukitoimet voidaan saattaa loppuun aiemman sääntelyn mukaisesti. Kunnille ja hyvinvointialueille myös korvataan näistä toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

Hallintovaliokunta toteaa, että nuorilla on kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen päättyessä käytettävissään yleiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä toimeentulon turvaan, asumisen tukeen, koulutukseen ja työllistymiseen liittyvät palvelut ja tukijärjestelmät. Valiokunta toteaa, että puheena olevat nuoret ovat usein erityisen haavoittuvassa asemassa. Valiokunta pitää tärkeänä, että näiden nuorten palvelutarpeen mukaisista palveluista, kuten mielenterveyspalveluista, huolehditaan jatkossakin. Eduskunta on lastensuojelulain muutoksen hyväksyessään edellyttänyt, että valtioneuvosto seuraa jälkihuollon ikärajan alentamisen vaikutuksia ja palvelujärjestelmän kykyä ja resursseja vastata sen kohteena olevien nuorten yksilöllisiin tarpeisiin. Hallintovaliokunta pitää perusteltuna, että myös kotoutumislain mukaisen aikuistumisen tuen yläikärajan alentamisen vaikutuksia nuorten aikuisten hyvinvointiin ja sosiaalipalvelujen käyttöön seurataan.

Arvoisa puhemies! Kotoutumislakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että kunnalle myönnetään valtionosuutta kotona lapsia hoitavien vanhempien kotoutumisen edistämistä varten. Kunnille on hallitusohjelman mukaan tarkoitus myöntää vuodesta 2025 alkaen 5 miljoonaa euroa maahanmuuttajaaitien aseman parantamiseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että kunnat voivat tällä rahoituksella järjestää esimerkiksi kotona lapsia hoitaville vanhemmille soveltuvia osa-aikaisia kielikursseja ja rahoittaa avoimen varhaiskasvatuksen kautta lastenhoitoa siltä ajalta, kun vanhemmat osallistuvat kotoutumista edistäviin palveluihin.

Hallintovaliokunta korostaa mietinnössään lisäksi kuntien, hyvinvointialueiden ja muiden viranomaisten toimivan yhteistyön ja eri toimijoiden välisen tiedonkulun merkitystä kotoutumisen edistämisessä.

Valiokunnan mietintöön jätettiin kaksi vastalauseetta, joissa ehdotetaan tiettyjen säännösten poistamista kotoutumislakia koskevasta lakiehdotuksesta, lakiehdotusten hylkäämistä ja lausumia. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.11 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Kotoutumisen parantamiseksi tarvitaan rakenteellisia uudistuksia ja uusia toimintatapoja. Etenkin vaikuttavat ja tarkoituksenmukaiset alkuvaiheen kotoutumispalvelut ovat tutkitusti avainasemassa kotoutumisen onnistumisessa. Jokaiselta kotoutumistoimenpiteiden piirissä olevalta yksilöltä on oikein edellyttää omaa vastuuta kotoutumisesta, mutta maahanmuuttajan oman vastuun lisäksi tarvitaan myös tehokkaita kotoutumista edistäviä palveluita. Epäonnistuneen kotoutumisen kielteisiä vaikutuksia yhteiskunnalle on pyrittävä ennaltaehkäisemään muun muassa kotoutumisjärjestelmää aidosti kehittämällä. Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi ei kuitenkaan pidä sisällään todellisia uudistuksia, joilla nykyistä kotoutumisjärjestelmää kehitettäisiin.

Arvoisa puhemies! Päävastuu kotoutumispalveluista ja palveluihin ohjaamisesta on kunnilla, joten keskityn seuraavaksi arvioimaan tätä hallituksen esitystä kuntien näkökulmasta.

Hallitus esittää, että kunnille kotoutumisen edistämisestä maksettavien laskennallisten korvausten enimmäiskesto lyhennettäisiin nykyisestä. Kyse on merkittävästä leikkauksesta kunnilta, sillä samaan aikaan hallitus ei tosiasiallisesti esitä vähennettäväksi kuntien kotoutumiseen liittyviä velvoitteita tai tehtäviä. Hallitus asettaa kotoutumiskorvausten leikkauksella kunnat vaikeaan tilanteeseen. Kunnat joutuvat valitsemaan, järjestetäänkö kotoutumista edistäviä palveluja ja ohjausta nykyistä vähemmän, vai katetaanko korvaus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

ten vähentyminen muualta kuntien menoista. Mikäli kunnat toteuttavat kotoutumista edistävät palvelunsa jatkossakin entisen tasoisina, on kyseessä vain kustannusten siirto valtiolta kunnille. Jos taas kunnat päätyvät heikentämään kotoutumispalveluitaan, voi tästä kootua pitkällä aikavälillä kustannuksia koko yhteiskunnalle, mikäli maahanmuuttajien kotoutuminen karsittujen palveluiden seurauksena heikentyy.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykseen sisältyy myös muutos, jonka seurauksena kunnilla olisi mahdollisuus periä maksu käyttämättä jääneen tapaamisen tulkkaukustannuksista kotoutumispalveluissa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisten perusteella tulkkaukustannusten periminen hallituksen esittämällä mallilla on muodostumassa kunnille hallinnollisesti raskaaksi muutokseksi. Muun muassa Kuntaliitto ja useat kunnat ovat asiantuntijalausunnoissaan nostaneet esiin, että tulkkaukustannusten perimisen kohtuullisuuden ja asiakkaiden antamien selvitysten arvioiminen veisivät kunnilta ja muilta viranomaisilta jatkossa merkittävästi resursseja sekä voimavaroja. Kaikki tämä on pois kuntien kotoutumista edistävästä palvelusta ja muusta työstä. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisissa on noussut lisäksi esiin, että tällä hetkellä kunnissa ei laajasti tunnisteta käyttämättä jääneiden tulkkaustapahtumien muodostavan merkittävää ongelmaa kunnille. Lisääntyvän hallinnon ja byrokratian myötä tulkkaukustannusten takaisinperinnän kustannukset uhkaavat ylittää saavutettavat taloudelliset hyödyt. Jo hallituksen esityksessäkin takaisinperinnän avulla saavutettavat kustannussäästöt on arvioitu hyvin mataliksi, mikä haastaa osaltaan muutoksen tarkoituksenmukaisuuden.

Lisäksi hallituksen esityksessä yksin maahan tulleen nuoren aikuistumisen tuen ikäraja esitetään laskettavaksi 25 vuodesta 23 vuoteen. Toteutuessaan heikennys kohdistuu kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevaan nuorten ryhmään. Nykyisinkään tukeen ei ole subjektiivista oikeutta, vaan se perustuu tarkkaan harkintaan ja yksilölliseen tarpeeseen. Tukitoimien heikentäminen tältä ryhmältä saattaa johtaa syrjäytymiseen ja jopa riskiin radikalisoitumisesta, mikä tunnustetaan jo hallituksen esityksessäkin. Kuulemisten perusteella muutoksen säästöpotentiaali on myös perusteltua kyseenalaistaa, sillä tuen tarpeessa olevat maahanmuuttajanuoret ohjautuisivat heikennyksen jälkeen sosiaalipalvelujen piiriin. Tältäkin osin hallituksen tavoitteleva säästö uhkaa muodostua moninkertaisiksi kustannuksiksi.

Arvoisa puhemies! Me sosiaalidemokraatit emme voi hyväksyä sitä tapaa, jolla hallitus heikentää kuntien ja hyvinvointialueiden edellytyksiä toteuttaa vaikuttavia kotoutumista edistäviä palveluita. Heikennykset ovat erityisen vahingollisia nyt, kun kuntien ja hyvinvointialueiden taloudellinen tilanne on muutenkin hyvin vaikea — senhän me kaikki tiedämme. Kotoutumista tulee kehittää, mutta hallituksen esityksestä puuttuvat todelliset uudistukset kotoutumisjärjestelmän kehittämiseksi.

Jätimme valiokunnassa yhdessä vihreiden ja vasemmistoliiton kanssa yhteisen vastalauseen tähän hallituksen esitykseen liittyen. Siksi ehdotankin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseen 1 mukainen ehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Perholehto.

16.17 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Olen tästä hallituksen esityksestä vähintäänkin jokseenkin huolissani mutta en valitettavasti lainkaan yllättynyt. Tämä HE ei mitenkään päin edistä kotoutumista vaan keskittyy pääasiassa leikkaamaan rahoitusta vähentämällä, kuten edustaja Peltonen edellä totesi, kunnille osoitettavia resursseja. Hallituk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

sen esityksessä laskennallisten korvausten enimmäiskestoa esitetään lyhennettäväksi, mutta velvoitteita ei samaan aikaan vähennetä, ja tämä todella asettaa kunnat vaikean valinnan eteen. Siinä on kaksi tietä, joista toinen on valinta sen suhteen, että jatkossa tarvitaan vähemmän tai laaduttomampia kotoutumispalveluita, tai että nämä palvelut katetaan jostakin muualta, ja jokaisen tässä salissa vähänkään kuntataloutta tuntevan varmaan voisi kuvitella tietävän, että juurikaan millään kaupungilla tai kunnalla ei Suomessa ole sellaisia ylimäärisiä varoja, joista ne voisivat jatkossa näitä kotoutumispalveluita ikään kuin ylimääräisinä lähteä rahoittamaan.

Puhemies! Jos kunnat näin ollen päättävät vähentää palveluita nykytasolta, niin mitä todennäköisin seuraus on se, että kotoutuminen heikkenee, tuki heikkenee ja palvelut heikentyvät, ja näiden myötä pidemmällä aikavälillä myös koko yhteiskunnalle kohdistuvat kustannukset kasvavat, puhumattakaan niistä inhimillisistä kustannuksista, joita heikko kotoutuminen aiheuttaa, ja sen vuoksi tässä esityksessä ei ole mitään järkeä. Jälleen kerran hallitus lyhytnäköisesti leikkaa, kun tosiasiasa näitä kotoutumispalveluita pitäisi kehittää. Jos ja kun halutaan, että ihmiset kotoutuvat, integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan, pääsevät kiinni työn syrjään, tulisi panostaa parempaan kotouttamiseen eikä nykyjärjestelmän rapauttamiseen. Ymmärrän hyvin, että varmaan perussuomalaisille tämä on ideologinen valinta, mutta en voi kyllä olla hämmästelemättä, miten myös kokoomus lähtee tähän mukaan.

Erityinen huoli on, kuten todettu, tästä itse järjestelmästä mutta myös kuntataloudesta, ja sen vuoksi kysyn myös: Haluaako hallitus edes, että kunnissa tehdään kotoutumista? Haluaako hallitus, että ne maahanmuuttajataustaisia ihmisiä, jotka sinne kuntiin tulevat, pyritään kotouttamaan, että heitä pyritään saamaan työhön? Kyllä tosiasia on se, että Suomessa tarvitaan ihan kaikkien osallistumista, ihan jokaisen panosta, ja sen vuoksi nämä tehokkaat, hyvin resursoidut, laadukkaat kotoutumispalvelut olisivat aidosti ainoa oikea järkevä tapa toimia.

Puhemies! Viimeisenä haluan nostaa esiin myös huolen, jonka edustaja Peltonenkin tässä mainitsi, liittyen siihen, että yksin maahan tulleiden nuorten tukea heikennetään niin ikään laskemalla ikärajaa 23 ikävuoteen. Tässäkin niin ikään haetaan säästöjä, mutta uskaltaisin veikata, että jos siirretään palvelut sinne sosiaalipuolelle nykyiseltä vuodelta, niin se ei ainakaan säästä vaan päinvastoin voi lisätä kustannuksia.

Mutta aivan lopuksi: Ei niin huonoa, ettei jotain hyvääkin, ja ainoa positiivinen asia tässä hallituksen esityksessä on kyllä se, että kotona lapsia hoitavien maahanmuuttajaaitien kotoutumiseen osoitetaan lisärahaa, ja se on erittäin hyvä asia, että tähän panostetaan. Siellä on valtava potentiaali meidän maahanmuuttajataustaisissa naisissa, kun heidät saadaan mukaan työelämään. Siitä kiitän lämpimästi, ja toivon, että tällaista samankaltaista rakentavaa otetta myös jatkossa otettaisiin näihin toimiin. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Meriluoto.

16.21 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Asiantuntijat vastustavat laajasti aikuistumisen tuen alaikärajan laskua, kunnalle maksettavan korvausajan lyhentämistä ja tulkitsemissakkoa. Pidän itsekkin näitä esityksiä varsin haitallisina, enkä millään löydä näille mitään kestäviä perusteita.

Kunnille ja hyvinvointialueille pakolaisten vastaanottamisesta maksettavaa laskennallista korvausaikaa lyhennettäisiin tässä esityksessä vuodella. Kiintiöpakolaisista maksetta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

va korvausaika lyhenisi kolmeen vuoteen, muiden kahteen vuoteen. Tämä epäilemättä aiheuttaa kunnissa ja hyvinvointialueilla paineita karsia tarjottavia palveluita ja lyhentää niiden kestoja. Rahoitus on nimittäin jo nykyiselläänkin aliarvioitu. Kuntaliiton mukaan viiveet kotoutumiskoulutukseen pääsemisessä voivat olla joillain paikkakunnilla jopa vuoden. Onnistunut kotoutuminen ja yhteiskuntaan ja työelämään kiinnittyminen vähentävät sosiaalipalveluiden ja terveyspalveluiden kysyntää. Kun nyt esitetyt muutokset vaikeuttavat kotoutumista, tulee se maksamaan hyvinvointialueille sote-palveluissa.

Arvoisa puhemies! Olen erittäin huolestunut esityksen vaikutuksista lapsiin. Lapsiasiavaltuutetun mukaan lasten asema ja oikeudet heikkenisivät merkittävästi näiden muutosten myötä. Alaikäisenä ilman huoltajaa Suomeen tulleiden nuorten aikuistumisen tuki päättyisi kaksi vuotta aiemmin eli 23-vuotiaana. Tämä muutos kohdistuu tiettyyn pieneen ryhmään. Alaikäisenä yksin maahan tulleet ovat erityisen haavoittuvassa asemassa oleva ryhmä. Heillä on taustallaan usein erilaisia väkivalta- ja traumakokemuksia lähtömaasta ja matkalta.

Jo nyt on mahdollista kyllä päättää aikuistumisen tuki aiemmin, jos nähdään, että sille ei ole tarvetta. Tällä tuella ei siis ole mitään tyhjäkäyttöä. Tukea saavat henkilöt taas tarvitsevat tukea joka tapauksessa joltain luukulta, ja sen saamisen vaikeuttaminen on haitallista sekä yksilölle että yhteiskunnalle.

Tällä ehdotuksella olisi kielteisiä vaikutuksia suunnitelmalliseen ja pitkäkestoiseen työhön nuoren kanssa. Palveluita toki täytyy tarjota myös aikuistumisen tuen päätyttyä, mutta tämä päätös luo tarpeettoman katkoksen ja lisää byrokratiaa. Moni palveluja tarvitseva voi jäädä ilman palveluita. Pahimmillaan tässä luodaan kasvualustaa syrjäytymiselle ja siitä aiheutuville lieveilmiöille, kuten jengiytymiselle.

Mitä tulee sitten tähän maksuun näistä käyttämättä jääneistä tulkitsemismaksuista, niin nekin saivat aikamoisen tyrmäyksen asiantuntijoilta, koska ne pikemminkin lisäävät kustannuksia kuin vähentävät niitä.

Ja näistä edellä mainituista syistä kannatan edustaja Peltosen tekemää ehdotusta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

16.24 Petri Honkonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen uudistuksessa, jossa siis tarkoituksena on uudistaa tätä kotouttamislakia ja säästää valtion kustannuksia, on useita ongelmia. Tässä tietenkin sen lähtökohdan tulisi olla se, että onnistunut kotoutuminen olisi niin Suomeen tulleen maahanmuuttajan kuin sitten koko yhteiskunnankin etu.

Toisin kuin tässä nyt hallitus tekee, niin keskustassa ajattelemani pohjalta emme tekisi uudistusta leikkaamalla näitä kotouttamisen kuntakorvauksia tai rapauttamalla kotouttamispalveluita. Sen sijaan tulisi panostaa kotouttamisen sisällön aitoon uudistamiseen. Ja valitettavasti tässä nyt ei ole tehty niin huolellista lainvalmistelua kuin mikä olisi tarpeen tällaiseen lainsäädäntömuutokseen, joka sitten aidosti myös sitä palvelua uudistaisi.

Myös näiden tavoitteiden näkökulmasta hallituksen esityksessä on useita ongelmia. Se yksi perusongelmahan on se, että kun tämä on valtiontalouden säästölaki, voi olla, että tämä todellisuudessa tulee kalliimmaksi. Ja jopa tässä hallituksen esityksessä itsessään myönnetään, että kotoutujien, kotoutuja-asiakkaiden, palveluiden rahoituksesta leikkaaminen saattaa pitemmällä aikavälillä kasvattaa julkisen talouden menoja ja vähentää tuloja. Ja myöskin tällä laskennallisten kuntakorvausten enimmäiskeston lyhentämisellä voi pidemmällä aikavälillä olla julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

sia. Eli tässä pitäisi nyt katsoa julkista taloutta kokonaisuutena, siis kuntien ja valtion taloutta, ei pelkästään valtion, koska tässä kunnat uhkaavat nyt joutua maksajan pukille istumaan.

Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa on käynyt ilmi, että suuret kaupungit, ennen kaikkea pääkaupunkiseutu, kunnat ja hyvinvointialueet ovat aika lailla yksituumaisia siitä, että tämä lakimuutos ei vähennä kotouttamisesta aiheutuvia kustannuksia. Eli kunnat maksavat edelleenkin näistä palveluista, ainoastaan valtion rahoitusvastuu ja rahoitusosuus tässä pienenee.

Lähtökohtaisesti me keskustassa olisimme valmiita kannattamaan aikuistumisen tuen ylärajan laskemista 23 vuoteen. Kuitenkin hallitus esittää sen tekemistä tavalla, jota emme voi hyväksyä.

Yhdessä näiden muiden kotoutumiseen suunnattavien, hallitusohjelmaan kirjattujen määrärahaileikkausten sekä hallituksen kehysriihessä päättämien lisäileikkausten kanssa näyttäisi käyvän niin, että tätä kotouttamisen rahoitusvastuuta siirretään yhä enemmän kunnille ja hyvinvointialueille, joissa jo valmiiksi on merkittäviä ongelmia ja iso rahavaje.

Huomauttaisimme myös siitä, että valtiovarainministeriön tuoreen arvion mukaan osana julkisen talouden pelastamista Suomi tarvitsisi vuosittain noin 40 000 nettomaahanmuuttajaa. Ja kuten tiedämme, näiden tulisi olla hyvin kotoutuneita maahanmuuttajia. Ainoastaan tällä voitaisiin pysäyttää huoltosuhteen heikkeneminen ja Suomen hyvinvointivaltion rapautuminen.

Arvoisa puhemies! Näistä edellä mainituista syistä katsomme, että puheena oleva hallituksen esitys on monelta kohdilta epäonnistunut. Esitäinkin, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 2 kuvattu ja kirjattu ehdotus.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Hanna.

16.28 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta ei vastusta uudistuksia. Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa kuitenkin nykyistä vaikuttavampaa, kustannustehokkaampaa ja velvoittavampaa kotouttamista. Kun yhteiskunta on järjestänyt kotouttamispalveluja, tulee myös kotoutujan käyttää niitä, muuten nämä eivät toimi yhdessä. Onnistunut kotouttaminen on niin maahanmuuttajan kuin koko suomalaisen yhteiskunnan etu.

Toisin kuin hallitus, emme tekisi uudistusta leikkaamalla kotouttamisen kuntakorvauksia ja rapauttamalla kotouttamispalveluja. Sen sijaan panostaisimme aidosti kotouttamisen sisältöön ja aitoon uudistamiseen. Käytännössä se vaatisi huolellista lainvalmistelua esiselvityksineen ennen lainsäädäntömuutoksia. Tämä esitys on tehty varsin kiireellä. Kun useat meistä ovat täällä kuntapäättäjiä, me kaikki tiedämme kuntien taloustilanteen ja tiedämme myös kaiken sen byrokratian, mitä kunnissa pyörii ja varsin tehottomastikin pyörii. Hallintovaliokunnan asiantuntijakuulemisessa, kuten äsken kuulitte edellisessä puheenvuorossa, suuret kaupungit, kunnat, jopa hyvinvointialueet lausuiivat yhdensuuntaisesti, että tulossa olevat muutokset kotouttamislakiin eivät vähennä kotouttamisesta aiheutuvia kustannuksia ja tämän lisäksi ne eivät tule olemaan tehokkaita edes tämän päämäärän eli kotoutumisen kannalta.

Tästä syystä kannatan edustaja Honkosen tekemiä äskeisiä esityksiä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Eerola.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

16.30 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Hyvin lyhyesti: Haluan kiittää hallintovaliokuntaa oivasta mietinnöstä, jonka ovat tehneet, ja nostan sieltä yhden kohdan esille, mitä itse pidän kyllä oikein hyvänä, vaikka tässä muutamit muut sitä moittivat, eli tämä kohta, missä kerrotaan, että kunta- tai työvoimaviranomainen voisi periä kotoutuja-asiakkaalta maksun käyttämättä jätetystä palvelusta, jos siitä on aiheutunut kunnalle tai työvoimaviranomaiselle tulkitsemiskustannuksia. Ehdotetulla lailla lisättäisiin maahanmuuttajan omaa vastuuta kotoutumisestaan ja käytännön asioiden hoitamisesta.

Olen joskus täällä kertonut, että muutama kerran olen itse aikanaan ollut tällaisissa kotouttamistöissä — yhteensä itse asiassa 12 vuotta, ennen kuin tulin tänne eduskuntaan vuonna 2011. Alkuun olin turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksessa, sitten vuodesta 2004 eteenpäin Kotkan tulkkikeskuksessa järjestämässä näitä tulkkauspalveluita. Voitte kuvitella, että sellaisille kielille kuin vaikka tagalog, paštu, lingala tai sorani on kohtuullisen vaikeaa löytää ammattitaitoisia, pätevää tulkkia, joka voi hyvin vaativissakin tehtävissä tulkata näitä asiakkaita, ja sitten kun saat sen ajan järjestymään, vaikka työvoimaviranomaiselle käy se kyseinen aika, ja se aika sopii sille tulkille, joka kenties tulee jostain toiselta puolelta Suomea Kotkaan, niin se asiakas ei olekaan siellä paikalla. Ja erityisen turhauttavaa se on silloin, kun käy ilmi, että se asiakas on lomailemassa siellä kotimaassaan, mistä hän on hetkeä aikaisemmin tullut pakoon sotaa ja johon häntä ei voi takaisin lähettää, ettei vaan kuole siellä, ja sitten, kun oleskelulupa on ja kotoutuminen alkaa, ollaankin lomailemassa — erittäin turhauttavaa.

No varmaan tulee kunnille perimiskustannuksia, hyvinvointialueille tulee perimiskustannuksia, varmaan näin, mutta uskon, että jos on tällainen uhka takaisinperinnästä, niin silloin nämä ihmiset itse jo ajattelevat sitä, että ainakin ilmoittavat hyvissä ajoin etukäteen, että tämä kyseinen aika ei minulle käy, että voidaanko yrittää etsiä toinen aika, mutta nyt kun tällaista mitään uhkaa takaisinperinnästä ei ole, niin ei myöskään näille ihmisille ole mitään väliä sillä. No, ei se aina ollut niin, että he olivat jossain kotimaassaan lomailemassa, saattoi olla, että he tulevat tuntia tai kahta myöhemmin sitten sinne paikalle ja vaativat, että nyt se heidän asiansa pitää hoitaa, mutta siinä vaiheessa tulkki on jo lähtenyt, ja sen tulkin matka pitää tietenkin maksaa.

Toinen asia, mihinkä kiinnitän huomiota, mitä neuvoisin tarkkailemaan tulevaisuudessa: Monet kunnat siinä vaiheessa, kun tämä korvausjakso on päätöksessään, kun nyt se on ollut kolme vuotta, tulevaisuudessa kaksi vuotta— en nyt mainitse nimeltä esimerkiksi edes Kotkaa, mutta nyt puhutaan yleisesti suomalaisista pikkukunnista pääkaupunkiseudun ulkopuolella — hyvin auliisti auttavat näitä maahanmuuttajia, jotka eivät ole siis työllistyneet tai tällä lailla olleet juuri mitenkään hyödyksi sille yhteisölle, muuttamaan pääkaupunkiseudulle, jossa he ovat sitten pääkaupunkiseudun kuntien vastuulla.

Mutta ei ehkä tämän enempää. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nikkanen.

16.33 Saku Nikkanen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuohon edustaja Eerolan äskeiseen puheenvuoroon tulkkauksen käyttämättä jättämisestä, korvauksesta, tästä niin sanotusta sakkorangaistuksesta, jos nyt voi tällaista termiä tässä yhteydessä käyttää, niin kyllä minä tavallaan tämän logiikan ihan ymmärrän ja uskon, että täällä oppositiossa muutkin sen ymmärtävät, mutta tämä kritiikki ehkä nimenomaan tukeutuu näihin kuntien antamiin lausun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

toihin, joissa koetaan tämä kuitenkin ehkä ei niin hyvänä keinona, ja sen takia myös tähän olemme itse täällä tarttuneet. Myös itse olen sitä mieltä, että tässä ehkä kuntia tulee kuulla.

Samoin kuntien kritiikissä nousee esille myös esityksen vastuunjaon selkeyttäminen, mitä tällä pyritään saamaan aikaiseksi. Täällä nousee esille lausunnoista, esimerkiksi kotikaupunkini Salon lausunnosta edelleen se ristiriitaisuus, että tämä ei varsinaisesti sitä selkeytä.

Tämän esityksen perimmäinen tavoite eli yksilön vastuu kotoutumisesta ja sen vastuun lisääminen on kyllä, totta kai, ihan kannatettava tavoite. Siitä olemme varmaan kaikki samaa mieltä, että nopean ja tehokkaan kotoutumisen on oltava meidän kaikkien tavoite. Mutta niin kuin näissä lausunnoissa ja niin kuin meidän oppositionkin kritiikissä on nostettu esille, emme kyllä koe, että tämä esitys nyt tähän parhaimmalla mahdollisella tavalla tarttuu. Tässä on monissa puheenvuoroissa tuotu aika hyvin esille sitä, että kyllä tämä koetaan ehkä enemmän kuitenkin sinne kuntien puoleen leikkaavana esityksenä.

Ja niin kuin edustaja Perholehto puheenvuorossaan ja muutkin ovat todenneet, tämä tavallaan asettaa kunnat aika hankalaan tilanteeseen tekemään valintoja: annetaanko tavallaan huonompaa palvelua vai annetaanko sitten enemmän palvelua ja kaivetaan se sitten jostain omasta kukkarosta. Kyllähän se on selvää, että varsinkin kun kuntienkin taloudelliset näkymät koko ajan heikentyvät, niin voi olla suoranainen mahdottomuus lisätä resursseja tähän toimintaan, ja sitä kautta sitten kotoutuminen entisestään heikentyy. Katson, ettei meillä kyllä siihen olisi varaa. Koska näitä lieveilmiöitä jo muutenkin syntyy tällä nykyjärjestelmällä, niin tavallaan ei tätä nyt tieten tahtoen pitäisi vaikeuttaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

16.36 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa julkisen talouden suunnitelmassa JTS:ssä on työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa kerrottu, mitä suunnitellaan momentille 32.50.30, missä ovat kotoutumisen määrärahat. Se, mitä siellä kerrotaan, on seuraava: Vuodelle 25, siis ensi vuodelle, varattaisiin noin nykyistä tasoa vastaava 500 miljoonaa euroa. Sitä seuraavalle vuodelle, vuodelle 26, varaus olisi 457 miljoonaa euroa, siis viitisenkymmentä miljoonaa vähemmän. Vuodelle 27 on arvioitu varattavan 268 miljoonaa euroa, eli määräraha olisi puolittunut siitä vuoden 25 tasosta. Ja sitten vuodelle 2028 eli viimeiselle vuodelle 142 miljoonaa euroa, eli edelleen puolitettaisiin se vuoden 27 taso. Kokonaisuudessaan pudotus olisi siis 500 miljoonasta noin 360 miljoonalla eurolla alaspäin 140 miljoonaan eli 72 prosenttia. Jos nyt joku sanoo, että tässä ei määrärahoja leikata, niin tässä todella siis kotoutumisen määrärahoista leikataan kolme neljäsosaa. Tässä on puhuttu konkreettisesti niistä tavoista, miten se tapahtuu, kuinka monelta vuodelta korvausta annetaan, mikä on korvauksen suuruus kunnille ja sillä tavalla, mutta jokainen varmaan ymmärtää, että tuo ei oikeasti ole realistista.

En itse ole tässä käynnistämässä nyt laajempaa maahanmuuttokeskustelua, mutta kaivoin kuitenkin esille tarkastusvaliokunnan — jonka jäsen nykyisin olen — mietinnön vuodelta 2019 tammikuussa. Silloin puheenjohtaja oli nykyinen europarlamentaarikko Eero Heinäluoma, ja siellä annetaan 11 suositusta, jotka ovat osin hyvinkin velvoittavia. Muistan, että silloin jotkut vähän kavahtivat sitä, että se oli ehkä jämakämpää kuin mitä ihan sellainen yltiöavoin maahanmuuttopoliittinen ajattelutapa olisi ollut. Siinä lähdettiin siitä, että koulutuksen tulee olla velvoittavaa, tulee suorittaa kielikoe, tulee suorittaa myös koe, jossa kerrotaan, miten maassa ollaan, eletään ja mitkä keskeiset toimintaperiaatteet suomalais-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

sa yhteiskunnassa ovat. Nämä ovat minusta aika merkittäviä linjanvetoja, siis 2019 tammi-kuussa.

Mutta puheenvuoroni varsinainen ydin oli tämä määrärahojen täydellinen romahduttaminen.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Peltonen.

16.39 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Käytin aiemmin tässä keskustelussa aika kriittisen puheenvuoron tästä hallituksen esityksestä. Haluan kuitenkin vielä — vähintään tasapainon vuoksi — nostaa esiin näitä eräitä kannatettavia asioita tässä esityksessä, sillä emmehän me sosiaalidemokraatitkaan tässä meidän vastalauseessamme tietenkään niitä hyviä muutoksia olleet vastustamassa vaan niitä perusperiaatteita, jotka tässä esityksessä hyvin ongelmallisiksi koimme, ja niihin tietysti muutosta ensisijaisesti lähdimme hake-
maan.

Hallituksen esityksessä kannatettava on meidänkin näkemyksemme mukaan tämä lisämääräraha maahanmuuttajaaitien kotoutumisen edistämiseen. Tämä muutos valtionosuusrahoitukseen kunnille on tarpeellinen, jos sen avulla voidaan suunnata vaikuttavampia palveluita maahanmuuttajajäideille, joidenka kotoutumisen aivan erityinen edistäminen on tietysti ollut aika laajastikin ääneen lausuttu tavoite kotoutumispolitiikassa jo pidemmän aikaa.

Toinen kannatettava muutosseikka tässä hallituksen esityksessä on pyrkimys kotoutumiseen liittyvien vastuiden selkiyttämiseen. Meillä on tässä maassa kuntien ja hyvinvointialueidenkin rinnalla useita toimijoita, joille kuuluu vastuuta kotoutumisen edistämisestä ja siihen liittyvistä palveluista. Siksi on aivan oikein se, että pyrittäisiin selkiyttämään näitä erilaisia vastuita ja velvoitteita, jotta todella sen velvoiteviidakon ja vastuuvii-
dakon sijaan saataisiin suunnattua voimavarat näiltä toimijoilta siihen tärkeimpään eli tähän kotoutumisen edistämiseen tehokkaasti ennen kaikkea siellä alkuvaiheessa.

Mutta nämä kieltämättä myönteiset seikat tässä hallituksen esityksessä eivät kuitenkaan saata esitystä meidän näkemyksemme mukaan tasapainoon, kun toisessa vaakakupissa ovat nämä leikkaukset kuntien ja hyvinvointialueiden korvauksiin kotoutumisen edistämisen palveluista. Jatkossa kunnilla ja hyvinvointialueilla on vähemmän rahaa käytettävissään näiden kotoutumisen edistämisen palveluiden järjestämiseen, se on tosiasia. Kaikkein huolestuttavinta on mielestäni se, mihin myöskin edustajat keskustasta tässä keskustelussa viittasivat, että meillä on käsilläämme mitä suurimmalla todennäköisyydellä säästö-
laki, joka ei kuitenkaan tule säästämään vaan kasvattaa kustannuksia niin suoraan kuin välillisestikin. Ja tietysti, kun julkinen talous on kokonaisuus, meidän pitäisi pyrkiä välttämään tällaista osaoptimointia, jossa valtio siirtää kustannuksia kunnille ja kunnat sitten joutuvat kamppailemaan heille siirtyneiden kustannusten kanssa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lehtinen. [Rami Lehtinen: Tämä näyttö on jumissa täällä. — No nyt lähti mikki päälle, joo, hyvä.]

16.42 Rami Lehtinen ps: Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä esitetään muutettavaksi kotoutumisen edistämisestä annettua lakia. On todettava, että esitys on kokonaisuutena hyvä niin maahanmuuttajille kuin koko yhteiskunnalle. Jatkossa kotoutuminen tulee toteutumaan tehokkaammin, ja lisäksi maahanmuuttajat pääsevät nopeammin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

työllisyyspalveluihin. Nopeampi kotoutuminen ja työelämään pääsy ovat merkittävä asia yhteiskuntaan integroitumisen kannalta.

Suomalaiset ovat tottuneet siihen, että täällä tehdään leivän eteen töitä. Samaa odotetaan myös tänne tulevilta. Kun maahan tullaan, niin silloin opetellaan maan tavoille, ja siksi näen hyvänä asiana, että maahanmuuttajan oma vastuu kasvaa. Sellaista kuvaa ei pidä Suomessa tai Suomen ulkopuolella luoda, että tänne voi tulla vain oleskelemaan. [Juho Eerola: Vaikka olisi oleskelulupa!] Nopeaan integroitumiseen panostaminen vie maahan tulleet kohti työelämää ja omasta toimeentulosta huolehtimista.

Siihen keskusteluun, mitä täällä on käyty liittyen siihen, että kunnilta ja hyvinvointialueilta lähtee rahaa: Asia varmasti on näin. Mutta samoin asiantuntijakuulemisissa kuulimme lukuisia kertomuksia siitä, miten pitkään menee ennen kuin kotoutuminen aloitetaan — hyvässä lykyssä lähemmäs vuosi ennen kuin mitään toimia tehdään. Ja se on kohtuuttoman pitkä aika, johon tämän rahan supistaminen kannustaa puuttumaan, elikkä se kotouttaminen nopeutuisi. Se on tietysti ymmärrettävää, että kukaanhan ei halua, että leikataan omaa kehysrahoitusta, joka on yleiskatteellista.

Haluan myöskin tuoda esiin, että useita kertoja yritin saada asiantuntijoilta selvyyttä siitä, että jos kotoutuminen pitäisi suorittaa kahdessa vuodessa kolmen vuoden sijaan, niin mikä siellä viimeisenä vuonna on sellainen, joka jäisi tekemättä. Tähänkään asiaan en saanut vastausta. Eli sinänsä aika riittää kyllä, mutta meidän koneisto ei ole riittävän tehokas tämän kotouttamisen suorittamiseen tässä aikataulussa.

Ennen kaikkea tässä olisi tärkeätä — ei se, että raha menee jatkossa kunnilta tai hyvinvointialueilta sen kolmannen vuoden osalta, vaan se, että kotouttaminen saataisiin tehtyä niin, että kotoutettava integroituu yhteiskuntaan ja hankkii itse elantonsa yhteiskunnan työelämästä, mikä palvelisi myöskin sitä asiaa, jota vasemmalta laidalta on tuotu esiin, että me tarvitsemme tänne lisää työntekijöitä. Juuri tämäkin asia edistää sitä.

Mitä tulee tulkkauspalveluiden perimiseen, niin se logiikka, joka esitettiin tämän toiminnan suorittamiseksi, on toki niin monimutkainen, että varmasti sillä logiikalla tuleekin enemmän kustannuksia kuin hyötyä. Mutta jos se tehtäisiin samalla lailla kuin kenen tahansa muunkin kohdalla, kun jättää vaikkapa terveyspalveluihin menemättä tai lääkäriin menemättä, niin varmasti olisi huomattavasti kohtuullisemmalla tasolla se kustannus, mikä tulee siitä perinnästä. Eli järjen käyttöä vaatii tässäkin, jotta kustannuksia voidaan kohtuullistaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

16.45 Mauri Peltokangas ps: Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua, hyviä puheenvuoroja — kiitän niistä kaikkia, etenkin valiokuntaa hyvästä käsitteystä.

Itse pohdin tuota kommenttia tästä kunta- tai työvoimaviranomaisen mahdollisuudesta tietyin edellytyksin periä asiakkaalta maksua käyttämättä jätetyistä kotouttamista edistävistä palveluista, mikäli niistä on aiheutunut reaalisia kustannuksia kunnalle tai työvoimaviranomaisille. Jollain tavalla mietin, onko se huono asia, että tällainen mahdollisuus on. Itse näen, että ei ole niinkään huono mahdollisuus. Siitä, onko sitä pakollista käyttää, tietenkin tätä keskustelua voidaan jatkaa.

Mutta se, että me annetaan kunnille tällaiseen toimintaan mahdollisuus, joka sitten, kuten edustaja Eerola täällä toi erittäin ansioituneesti esiin, voisi toimia tällaisena ennalta eh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

käisevänä asiana: kun henkilöllä on joka tapauksessa kuitenkin se tieto, että on tällainen palvelu, kellonaika on se ja se, tulkki on järjestetty, niin kyllä näkisin, että se on tulevaisuudelle hyödyksi, että meillä on tällaisia ikään kuin kannustavia tekijöitä, joilla me saadaan nämä henkilöt sinne paikan päälle silloin, kun heille se aika on varattuna. Näinhän me suomalaisetkin joudumme tekemään, ja kuten varmasti arvoisat kollegat tietävät, usein mikäli me jätämme jonkun palvelun käyttämättä, niin kunnat eivät sitä meille maksa, vaan kyllä me joudumme sen omasta pussistamme maksamaan. Miksipä tässä sitten ei olisi niin sanottu tasa-arvo mukana ja kaikki joutuisivat, aikuiset ihmiset ja miksei nuoretkin, vastaamaan niistä asioista, mitkä ovat ennalta sovittuja. Tästä syystä pidän itse tätä uudistusta erinomaisena nimenomaan sen ennalta ehkäisevän vaikutuksen vuoksi. Elikkä en minä nyt usko, että kunnat siinä mielessä olisivat eri mieltä siitä, etteikö se olisi hyöty, jos voidaan ennalta estää tällaisia kuvioita.

Lisäksi katson erittäin hyvänä asiana sitä, että me saatiin nimenomaan nyt maahanmuuttaja-ideille tätä parannusta, kuten täällä ansiokkaasti kuultiin puhujapöytästä — erinomainen lisäys tähän.

Samoin kiitän edustaja Peltosta, erittäin hyvät löydöt sieltä tuli siitä, mitä hyötyä tässä on. Ymmärrän kyllä nämä poliittiset tulokulmat, että vasemmistolla ei ole kauhean iloista katsetta sellaisiin lainmuutoksiin, jotka tekevät niistä asioita, mitä tämä hallitus on tekemässä — ainahan sieltä saattaa toinen mielipide löytyä.

Mutta tällä me menemme nyt, ja kiitän keskustelusta omalta osaltani. Kiitän myöskin siitä, että täältä löytyi oppositiostakin vastalauseista huolimatta näitä kohtia, jotka ovat hyödyllisiä, ja siitä olemme kaikki varmasti samaa mieltä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.48 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin kiitän osaltani tästä keskustelusta. Tämä ei ole ollenkaan ollut niin repivää ja eripuraista kuin saattaisi näissä kysymyksissä joskus luulla.

Olin edellisellä kaudella hallintovaliokunnan jäsen ja nyt olen sitten tarkastusvaliokunnan jäsen, ja siksi otin esille tämän tarkastusvaliokunnan viisi vuotta sitten laatiman linjanvedon tässä. Haluaisin nyt edelleen siitä — vaikka se on sieltä viiden vuoden takaa, mutta kun niitäkään kaikkia asioita ei ole saavutettu — muutaman kohdan referoida. En lue sitä tietenkään kuin osittain.

Siellä oli yksitoista suositusta ja numero 3 kuului näin: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii kotouttamisen merkittävästä nopeuttamisesta siten, että kotoutumisjakso määritellään pääsääntöisesti yhden vuoden pituiseksi. Toimintoja tulee tehostaa nykytilanteeseen verrattuna kaikissa vaiheissa siitä lähtien, kun maahanmuuttaja saapuu Suomeen.” Kohdassa 5 todetaan: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että maahanmuuttajien työllistymistä tukevien palvelujärjestelmien ja rakenteiden toimivuutta parannetaan vastaamaan myös työllistävien yritysten tarpeita.” Kohdassa 6: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, että työntekijän oleskelulupahakemusten käsittelyaikaa nopeutetaan. Hakemusten käsittely saa kestää enintään kaksi kuukautta.” Kohta 7: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimiin kotoutumiskoulutuksen kieliopintojen uudelleen järjestämiseksi, jotta opetuksen laatu turvataan ja oppimistulokset paranevat vastaamaan niille asetettuja oppimistavoitteita sekä työelämän kielitaitovaatimuksia.” Kohta 8: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää oleskeluluvan saaneen maahanmuuttajan kotoutumissuun-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

nitelmaan sisältyvän kielikoulutuksen velvoittavuutta siten, että kielikoulutukseen sisältyy kielitaitoa mittaava koe.” Ja vielä kohta 9: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus lisää turva-paikanhakijan vastaanottopalveluihin sisältyvän opintotoiminnan velvoittavuutta. Turva-paikanhakijalta tulee edellyttää suomalaisen yhteiskunnan toimintatapojen, sääntöjen ja arvojen tuntemusta. Tämän varmistamiseksi tulee olla koe.”

Minusta nämä olivat hyviä linjanvetoja. [Mauri Peltokangas: Samaa mieltä! — Juho Eerola: Kyllä!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltonen.

16.51 Eemeli Peltonen sd: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja on aivan oikeassa siinä, että kunnat saavat tämän lakimuutoksen jälkeen aivan itse päättää sen, peritäänkö jatkossa tätä maksua käyttämättä jääneistä tulkkauspalveluista vaiko ei. Eli se jää kuntien harkintavaltaan, ja se on hyvä asia, että kunnat saavat tähän omaa harkintaansa käyttäen, koska silloin me emme tule tästä talosta lähettäneeksi kunnille ikään kuin veloitetta ottaa käyttöön tätä mallia, jota täällä on laajasti tänäänkin kritisoitu.

Itse uskon, että harvassa ovat ne kunnat — toki tulevaisuudessa senkin näemme — jotka tulevat tämän perinnän ottamaan käyttöön sillä tavalla kuin tässä hallituksen esityksessä nyt mahdollistetaan, ja perustelen sitä muutamilla kuulemisissa esiin nousseilla seikoilla.

No, aivan ensimmäinen on tietysti se, että niin Kuntaliitto kuin useat kunnatkin lausunnoissaan toivat hyvin selkeästi esiin sen, että ei kuntakentällä koeta, että tämä olisi ongelma — että olisi jotenkin ylettömän paljon näitä tilanteita, joissa tätä takaisinperintää olisi ikään kuin tarpeellista sitten lähteä suorittamaan. Eli tätä ongelmaa ei käsitykseni mukaan jaettu kunnissa, ja siksi tätä ei juurikaan siellä myöskään kannatettu.

Lisäksi, kun katsoo tätä lausuntopalautetta, niin valtiovarainministeriö totesi omassa lausunnossaan, että maksun taloudellinen hyöty maksutuloista olisi kunnille pieni, varsinkin, kun maksujen laskuttaminen ja periminen sekä niihin liittyvät selvitykset, kohtuusharkinta, lisääisivät hallinnollista työtä ja aiheuttaisivat kustannuksia. Eli tällä mallilla, joka tähän hallituksen esitykseen on kirjattu, jouduttaisiin tekemään se hallinnon kasvattaminen ja byrokratia, joka varmasti siellä kunnissa kyllä vaakakupissa painaa, kun ne ryhtyvät pohtimaan, onko tämä viisasta — edes sen ennaltaehkäisevän vaikutuksen aikaansaamiseksi.

No, toisaalta lausuntopalautteessa kuitenkin tuotiin esiin, että jos tätä ennaltaehkäisevää vaikutusta halutaan aikaansaada, että nämä tulkkauspalvelut käytetään — mikä on tietysti hyvä asia, että näin tapahtuisi — niin lausunnoissa oli jonkin verran myös vaihtoehtoisia malleja, joissa ei ensisijaisesti ajettu tällaista sakkomenettelyä vaan esimerkiksi haettiin jonkinlaista parempaa informointia ja sitä kautta sen tiedoksi tekemistä, miten asioiden kuuluu olla ja miten myöskin sitten näihin osallistua. Kyllä aika huolella kun tätä lausuntopalautetta luin, niin huolestuin nimenomaan näiden tahojen lausunnoista, jotka tätä tulisivat sitten siellä käytännön arjessa tekemään, ja jos he eivät näe sitä tarkoituksenmukaisena vaan näkevät sen kustannustekijänä, niin en siksi sitä myöskään tähän lakiin ensisijaisesti lähtisi säätämään.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 52/2024 vp

16.54 Juho Eerola ps: Arvoisa rouva puhemies! Aivan lyhyesti vaan. Tiedän, että kuntakentillä näitä käyttämättä jääneitä tulkkauksia ei koeta ongelmana, ja syy on lähinnä se, että valtio on kustantanut ne käyttämättä jääneet tulkkaukset — niistä ei ole tullut kunnille mitään. Tiedän sen, että jos niitä lähdetäisiin perimään takaisin, niin siitä sitten kunnalle varmaan joitain perimiskuluja tulisi. Mutta ihan kuten tässä valiokunnan puheenjohtaja Peltokangas äsken kertoi, myös meiltä tavallisilta kantasuomalaisilta peritään maksu, jos me jätämme joitain palveluita käyttämättä. Itse uskon hyvin vahvasti siihen, että jos olisi tällainen mahdollisuus siihen, että kunta voisi halutessaan periä takaisin näiltä asiakkailta näitä käyttämättömiä tulkkausmaksuja, jo pelkästään tieto tästä seikasta toimisi ennaltaehkäisevästi siten, että nämä henkilöt eivät sitten jättäisi käyttämättä näitä sovittuja tulkkaus-aikojaan, tai jos tulisi tilanne, että ei pääsisi sinne, niin hyvissä ajoin sitten peruisivat sen tulkkauksen. Mutta tosiaan kuntakenttä ei nyt näe tätä ongelmana sen tähden, että valtio kustantaa nämä tulkkaukset heille, kun on humanitäärisin syin pakolaistaustaisista ihmisistä kyse.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas.

16.55 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Otin vielä lyhyen kommenttipuheenvuoron lähinnä siksi, että sehän on nyt hienoa, että me huomataan tässä yhteisesti, että tässä on muutama tulokulma, mutta kaikki päätyvät kuitenkin sinällään hyvään — että siellä on mahdollisuus, joka ei ole pakko. Se on aina hyvä.

Edustaja Eerola toi hyvän tulokulman siihen, miksikä ei kunnat ole kokeneet ongelmalliseksi. No, ei mekään koeta niitä asioita taloudellisesti ongelmallisiksi, joita meidän ei tarvitse itse maksaa, ja kunta on tässä kohtaa tietenkin ollut tyytyväinen, koska se ei ole langennut toistaiseksi niille.

Miten me sitten katsotaan tätä kokonaisuutta? Näkisin siellä myös yhden hyötykohdan: Me aina sanotaan ylipäätään tärkeimmäksi asiaksi kotoutumisessa sitä yhteiskunnan sääntöjen ja määräysten ja meidän kulttuurimme tuntemista ja ylipäätään kielitaitoa ja näitä asioita, mutta sitten meillä olisi yksi tällainen kohta, jonka saat laiminlyödä ja joku muu maksaa. En näe sitä kotoutumisen kannalta oikein hyväksi signaaliksi, että vain maahanmuuttajalla olisi sitten oikeus laiminlyödä vaikka tulkkauspalvelu tai joku muu sellainen palvelu, minkä jokainen kantasuomalainen joutuu kuitenkin maksamaan. Elikkä tässäkin kohtaa näen sen hyötynä, että tässä tulee semmoinen koulutus kaiken muun ohella, että jos meidän maassamme sovitaan jotain, niin se on sitten yhdet puheet ja käydään se palvelu sieltä ottamassa.

Tämä tällaisena pienenä mainintana, mutta en käytä enempää puheenvuoroja. Tässä on mielestäni asiat tuotu erittäin hyvin esille. — Kiitos omasta puolestani.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.